

PM DISPENS FRÅN POTENTIellt BIOTOPSKYDD VID FÖRBIFART KÄMPINGE

BAKGRUND OCH SAMMANFATTNING

WSP Sverige AB har på uppdrag av Vellinge kommun upprättat föreliggande PM i syfte att bedöma möjligheterna för kommunen att få dispens från det generella biotopskyddet i jordbruksmark. Objektet i fråga utgörs av en gräsmark mellan Kämpinge och Rängs sand som möjligen kan vara skyddad såsom åkerholme i jordbruksmark (Figur 1). Kommunen arbetar med en detaljplan för området där en ny väg projekteras vilken kommer att behöva genomkorsa gräsmarken. Huruvida generellt biotopskydd alls omfattar gräsmarken behöver avgöras genom dialog eller i en formell ansökan om dispens hos Länsstyrelsen i Skåne län. WSPs uppfattning är dock att objektet kan tolkas som produktiv jordbruksmark i träda vilket möjligen innebär att biotopskydd inte föreligger. Detta PM har upprättats av Mikael Molander och Anders Blomqvist WSP Malmö, med uppdragsledning av Mathias Öster WSP Helsingborg.

WSP bedömer att det finns en hög sannolikhet att en dispensansökan för gräsmarken beviljas, i det fall Länsstyrelsen skulle finna att objektet omfattas av generellt biotopskydd. Skälen som kan motivera en dispens är huvudsakligen följande: (1) Gräsmarken har bedömts hysa värden som motsvarar den lägsta klassens naturvärde (klass 4, visst naturvärde, enligt svensk standard), (2) inga särskilt skyddsvärda arter har noterats inom objektet, (3) endast en mindre del av objektets yta tas i anspråk, samt (4) att det samhällsintresse som föreligger i att förbättra områdets trafiksituation bör värderas högre än gräsmarkens naturvärden. Vidare är gräsmarkens ekologiska funktion som "ö" av naturmark i åkermark begränsad i detta fall eftersom objektet ligger nära trädgårdsmiljöer, betesmarker och buskrika marker. Funktionen som naturmark i åkermark kommer även att bestå efter exploateringen eftersom endast en mindre del av objektet tas i anspråk. Inkluderas enklare skydds- och kompensationsåtgärder som en del av dispensansökan främjas möjligheterna för ett beviljande ytterligare. Det ska dock påpekas att en byggnation av vägen sannolikt innebär att ett eventuellt nuvarande biotopskydd upphävs, eftersom objektet inte enbart kommer att gränsa till jordbruksmark efter att vägen anlagts. Upphävande av skyddet betraktas ofta som en negativ aspekt i Länsstyrelsens bedömningar.



Figur 1. Den nya vägen mellan Kämpinge och Rängs sand. Gräsmarken, som kan vara skyddad såsom åkerholme i jordbruksmark, omsluts av röda linjer.

NATURVÄRDE

Objektet har omfattats av en naturvärdesinventering på fältnivå enligt svensk standard (SIS 199000:2014a och b) utförd i oktober 2022. De södra delarna av objektet bedömdes då utgöra visst naturvärde (klass 4), baserat på visst biotopvärde (inget eller obetydligt artvärde). Då bedömningen genomfördes sent på säsongen 2022, utförde WSP en uppdaterad bedömning genom besök på platsen den 3 juli 2023. Gräsmarken bedömdes då återigen hysa visst naturvärde (visst biotopvärde, inget eller obetydligt artvärde), men objektet justerades till att omfatta hela gräsmarksytan då den nordöstra delen visade sig vara mer blomrik jämfört med vad som framkom vid besöket i oktober föregående år.

De värdefulla biotopstrukturerna består i huvudsak av den örtrika vegetationen som utgör pollen- och nektarresurser för insekter (Figur 2), samt den högvuxna markvegetationen som ger skydd för större djur, exempelvis rådjur, harar och fasan. Holmen utgör också till viss del en ö av naturmark i sydvästra Skånes åkerdominerade landskap. I närområdet finns dock exempelvis trädgårdsmiljöer, betesmark och annan naturmark där liknande biotopstrukturer finns representerade. Objektet saknar flertalet värdefulla strukturer såsom träd, död ved, odlingsrösen, stenmurar och dammar vilka brukar vara typiska för åkerholmar.



Figur 2. Bilden visar den södra delen av gräsmarken där endast ytan i bildens främsta del påverkas av vägbygget. De större buskarna av hagtorn och fläder i bildens borte del lämnas orörda.

Insektsfaunan och kärlväxterna inventerades översiktligt vid besöket den 3 juli 2023. Vid besöket noterades främst några dagfjärilsarter och humlor som var talrika på oxtunga, men i samtliga fall rörde det sig om allmänna och utbredda arter (se Bilaga 1). Bivarg (*Philanthus triangulum*) är en signalart för insektsvärden knutna till torra, sandiga marker. Arten hade ett fåtal bon delvis i åkern där sanden låg bar, men också i gräsmarkens yttersta kant mot åkern. Bivarg förekommer dels på platser med en skyddsvärd insektsfauna på sandmarker, men också på många tämligen triviala platser där mer skyddsvärda naturvårdsarter saknas.

Arten är därmed en relativt svag signalart. Enstaka indikatorarter bland kärlväxter påträffades (bockrot och gulmåra), men objektet saknar inslag av mer skyddsvärda kärlväxter (t.ex. fridlysta arter, rödlistade arter) och hyser ingen tydlig ängs- eller betespräglad vegetation. Objektets ringa storlek gör det svårt för mer skyddsvärda naturvårdsarter att upprätta livskraftiga populationer. WSP bedömer att fortsatta inventeringar sannolikt inte skulle förändra bilden av gräsmarkens biotop- och artvärden, eller sammantagna naturvärde.

MOTIV FÖR DISPENS OCH FÖRSLAG TILL HANTERING

Gräsmarken har ett lågt naturvärde som huvudsakligen utgörs av vissa biotopmässigt positiva strukturer. Större delen av objektets yta kommer att finnas kvar efter att vägen byggs. Även de stora buskarna av hagtorn- och fläder som är positiva för insekter och fåglar lämnas kvar i södra delen av objektet (med ett undantag). Den del av objektet som behöver tas i anspråk för konstruktion av vägen utgör endast ca 20 % av objektets yta. Dessa 20 % är förlagda till en del av gräsmarken som ligger nära upplag av mulnande halmbalar (Figur 3). Den mulnande halmen berikar långsamt marken med näring, vilket på sikt missgynnar de blommande örterna till förmån för andra växter som är av lägre värde för bland annat insektsfaunan.

Gräsmarkens värde som "ö" av natur i åkerlandskapet är relativt begränsat då den ligger i nära anslutning till betesmarker, buskmarker och trädgårdsmiljöer i Rängs sand och Kämpinge. De flesta organismer kan troligen sprida sig mellan dessa områden med eller utan närvaro av gräsmarken.



Figur 3. Bilden visar mellersta delen av gräsmarken där den nya vägen kommer att skära igenom objektet strax bortom halmbalarna.

I en dispensansökan kan vissa skydds- och kompensationsåtgärder inkluderas för att väga upp för den exploatering som är ofrånkomlig. Kvarvarande ytor norr och söder om den nya vägen skyddas genom temporärt stängsel under konstruktionen och inga ytor av objektet tas i anspråk utöver de som är nödvändiga för vägens byggnation. Som kompensation kan delar av den nya vägens sidor anläggas med ett sandigt/grusigt material och besås med en ängsfröblandning som innehåller flera av de örter som

förekommer på gräsmarken i fråga. Givet att sådana skydds- och kompensationsåtgärder tas bedöms den negativa påverkan bli obetydlig och den främsta ekologiska funktionen som örtrik gräsmark med pollen- och nektarresurser för insekter upprätthålls. Schaktning genom gräsmarken för den nya vägen utförs vintertid för att undvika eventuell negativ påverkan på bland annat häckande fågel.

En viktig del utav dispensansökan är att (1) tydligt redogöra för de särskilda skäl som finns till att vägen måste byggas, (2) varför vägen behöver lokaliseras till den exakta plats och sträckning som föreslås i detaljplanen, samt (3) vilka andra alternativ av placering som utretts i ärendet. Den förbättring av framför allt områdets trafiksituation som beskrivs i detaljplanen förefaller vara ett gott skäl till att bevilja en dispens, men om andra tänkbara placeringar av vägen föreligger, som inte inkräktar på det eventuellt biotopskyddade objektet, kan dispensansökan komma att avslås.

WSPS BEDÖMNING

Utifrån gräsmarkens låga naturvärde och det faktum att endast en mindre del av objektet tas i anspråk, är WSPs bedömning att Länsstyrelsen sannolikt kommer att bevilja en dispens, i det fall generellt biotopskydd anses gälla för gräsmarken. Möjligheterna till att dispens lämnas kan främjas ytterligare om de förslag till skydds- och kompensationsåtgärder som lämnats ovan inkluderas i dispensansökan. Den negativa naturpåverkan som trots allt är oundviklig blir under dessa omständigheter obetydlig. Samhällsintresset i att bygga vägen för att förbättra trafiksituation och trafiksäkerhet i området bör utgöra ett skäl till dispens som väger tyngre än gräsmarkens låga naturvärde. Det senare är under förutsättning att det inte finns en alternativ lokalisering som är godtagbar och som inte inkräktar på gräsmarks-objektet med eventuellt biotopskydd.

Malmö 2023-09-27

WSP Sverige AB

Kontakt:

Mikael Molander, Fil. Dr.

Ekolog, entomolog
Associate Advisor Ecology and Biology
Ekologi & Ytvatten Syd
WSP Earth and Environment

mikael.molander@wsp.com
Tel 010-721 12 53
Mob 076-135 18 34

Bilaga 1: Observerade insekter och kärlväxter på gräsmarken vid förbifart Kämpinge.**Insekter**

Slättergräsfjäril
Mindre guldvinge
Nässelfjäril
Mörk jordhumla
Ljus jordhumla
Trädgårdshumla
Stenhumla
Haghumla
Åkerhumla
Bivarg (signalart)
Hedychrum nobile [en guldstekel]

Kärlväxter

Oxtunga
Gråfibbla
Sandlök
Rölleka
Åkervädd
Blåklint
Åkertistel
Gulsporre
Baldersbrå
Fyrkantig johannesört
Skatnäva
Rödklöver
Gullucern
Puktörne
Rotfibbla
Bosyska
Bergsyra
Väddklint
Blåeld
Kråkvicker
Ängssyra
Ängshaverrot
Kornvallmo